

ISTIQBOLLI G'O'ZA NAVINING O'SISHI VA RIVOJLANISHI**Boboyeva Nodira To'xtamishovna**Termiz davlat universiteti Botanika kafedrası
katta o'qituvchisi. b.f.f.d. (PhD)**Fozilov Sherzod Musurmonovich**Termiz davlat universiteti, Botanika kafedrası
o'qituvchisi, Surxondaryo, O'zbekiston

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingichka tolali g'o'za navining o'sishi va rivojlanishiga ko'chat qalinligi hamda chilpish usullarini ta'siri ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: O'sishi, rivojlanish, chilpish, entojean, chigit ekish, g'oza o'simligi, ko'chat qalinligi

G'o'zaning o'sishi va rivojlanishiga tuproq unumdorligi, sug'orish, oziqlantirish, ekish muddatlari va ekish usullari, tuproqqa ishlov berish, chilpish usullari, muddati, g'o'zaning hashoratlari va kasalliklari o'z ta'sirini ko'rsatadi. Olib borilgan tajribalarda ham ko'chat qalinligi va chilpish usullarini g'o'zaning o'sishi va rivojlanishiga ta'siri o'rganildi.

G'o'zani chilpish eng muhim agrotexnik tadbir sanaladi. Chilpishni o'z vaqtida va sifatli bajarish orqali g'o'zaning o'sishi - rivojlanishi jadallashadi, hosil elementlari to'kilishi kamayadi, gul va ko'saklar soni oshadi, g'o'za zararkunandalarining salbiy ta'siri kamayadi, ko'saklarning pishishi 5-10 kunga tezlashadi, hosildorlik gektaridan 3-4 sentnerdan, hattoki, 6-8 sentnergacha ortadi.

Chilpish qo'lda, mexanizm yordamida va Sojean, Entojean kabi preparatlar bilan ishlov berilib amalga oshiriladi. G'o'za navlari xususiyatlariga qarab unumdor tuproqlarda

13-14, o'rtacha unumli tuproqlarda 12-13 va unumdorligi past yerlarda 11-12 hosil shoxi to'planganda chilpish o'tkazish tavsiya etiladi. Qo'shqator ekilgan yerlarda bu tadbir 10-11 shox hosil bo'lganda o'tkaziladi [11; 4-5-b.].

Chilpish qo'lda o'tkazilsa, g'o'za boshpoyasining eng uchki 1-2 sm qismi (biroz oqish rangli bo'ladi) yulib (chimdib) olinadi. Agar shunday qilmay, poyaning uch qismi chuqur 5-10 sm yulib olinsa, g'o'zaga salbiy ta'sir etib, bir-ikki dona shona va gul ham yulib tashlanadi. Bu esa to'liq pishib yetilishi mumkin bo'lgan 3-5 s/ga hosilning boy berilishi demakdir.

Mexanik usulda chilpish g'o'zaning yuqori qismini maxsus moslamani kultivator oldiga o'rnatilgan holda amalga oshiriladi.

Chilpishning kimyoviy usuli g'o'zaning hosil to'plashi va maqbul o'sishi uchun har taraflama samarali va qulaydir. Bunda “Sojean”, “Entojean” preparatlari sug'orishdan 5-7 kun avval yoki sug'orishdan 5-7 kun keyin OVX va boshqa purkagich moslamalarda 250-300 l/ga suvga aralashtirilib sepiladi. Shunda dorilar g'o'zaning bargi orqali yaxshi singib, tanasi bo'yicha bir xil tarqaladi va o'simlik hujayralarining bo'linishini to'xtatadi, natijada g'o'za bo'yiga va yoniga o'sishdan to'xtaydi, barglari to'q yashil rangga kiradi, o'simlikning rivojlanishi va hosil to'plashi jadallashib, tupi ixcham, archasimon bo'lib, qatorlar orasida havo almashinuvi va mikroiklim yaxshilanadi, g'o'zaning tepa qismida 3-4 dona bo'liq ko'sak paydo bo'ladi. Eng asosiysi pishib yetilishi 7-8 kunga tezlashadi, birinchi terim salmog'i 6-7 sentnerga, umumiy hosil 3-8 s/ga va undan ham ortib, paxtani qisqa muddatlarda yuqori navlarda yig'ishtirib olishga imkoniyat yaratiladi.

Olib borilgan tajribalarda g'o'zani qo'lda chilpish va kimyoviy Entojean preparati yordamida chilpish amalga oshirilgan.

Entojean – o'sish va rivojlanishni boshqaruvchi preparat bo'lib, tarkibi 98% mepikvat xloriddan tashkil topgan.

Qo'llanish: Ushbu preparat g'o'za g'ovlab ketishining oldini oladi. Buning natijasida g'o'zaning pastki qismida asosiy ko'saklar paydo bo'lib, ular erta ochiladi va yuqori hosil olishga imkoniyat yaratiladi. Preparat o'z muddatlarida sifatli qo'llanilganda, paxtaning hosildorligi gektaridan 5-10 sentnergacha hosil qo'shilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Boboeva N. T. et al. The fight against avena fatua in the middle of a wheat field //International Journal on Integrated Education. – 2023. – T. 3. – №. 2. – С. 62-64.
2. Xurramovna S. S. et al. Use Atlantis Herbicide for Avena Fatua in the Middle of a Wheat Field //International Journal on Integrated Education. – 2023. – T. 3. – №. 1. – С. 45-47.
3. Суллиева С. Х., Бобоева Н. Т., Зокиров К. Г. Виды и сорта хризантем //Экономика и социум. – 2019. – №. 10 (65). – С. 315-317.
4. Negmatova S., Boboeva N. Effect of agrotechnical measures on cotton yield in cultivation of medium-fiber cotton varieties //Academic International Conference on Multi-Disciplinary Studies and Education. – 2023. – Т. 1. – №. 6. – С. 147-150.
5. Boboeva N. T. Negmatova ST Effects of Improved Agrotechnical Measures on Harmful Harvesting of Medium-Fiber Cotton Varieties //Texas Journal of Multidisciplinary Studies. SJIF Impact Factor. – 2021. – Т. 5.
6. Boboeva N. et al. The influence of agrotechnical measures on the damage of boilers in the cultivation of strong cotton varieties //Journal of Pharmaceutical Negative Results. – 2022. – С. 3170-3175.
7. Boboeva N., Negmatova S. Influence of agrotechnical measures on boiler damage in growing medium grades of cotton //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. A7. – С. 152-155.
8. Tokhtamishovna B. N., Teshayevna N. S. Effects Of Improved Agrotechnical Measures On Harmful Harvesting Of Medium-Fiber Cotton Varieties //Texas Journal of Multidisciplinary Studies. – 2021. – Т. 2. – С. 25-28.
9. Boboeva N., Negmatova S. Influence of agrotechnical measures on boiler damage in growing medium grades of cotton //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. A7. – С. 152-155.

10. Бобоева Н. Т., Негматова С. Т. Ўсимликхўр қандалани ғўза ҳосил элементларига зарари //scholar. – 2023. – Т. 1. – №. 9. – С. 105-109.
11. Boboeva N. et al. The influence of agrotechnical measures on the damage of boilers in the cultivation of strong cotton varieties //Journal of Pharmaceutical Negative Results. – 2022. – С. 3170-3175.
12. Бобоева Н. Т., Негматова С. Т. Effects of agrotechnical measures on the number of plant-eating candles and cotton yield //Аграрная наука. – 2020. – №. 11-12. – С. 122-124.
13. Суллиева С. Х., Бобоева Н. Т., Зокиров К. Г. Эффективность земли вместе в текущем лечении //Мировая наука. – 2019. – №. 6 (27). – С. 450-452.
14. Musurmonovich F. S., Baxriddinovna R. U. Soya barglarida fotosintez va transpiratsiya jadalligining o'ziga xos xususiyatlari // Nazariy va amaliy fanlardagi ustuvor islohotlar va zamonaviy ta'limning innovatsion yo'nalishlari. – 2024. – Т. 1. – №. 4. – С. 268-272.
15. Musurmonovich F. S., Baxriddinovna R. U. Oqsil taqchilligini ta'minlashda soya o'simligining o'zini //nazariy va amaliy fanlardagi ustuvor islohotlar va zamonaviy ta'limning innovatsion yo'nalishlari. – 2024. – Т. 1. – №. 4. – С. 254-258.
16. Musurmonovich F. S. Bug'doy navlarining gullash fazasida suv almashinuv xususiyatlari //Nazariy va amaliy fanlardagi ustuvor islohotlar va zamonaviy ta'limning innovatsion yo'nalishlari. – 2024. – Т. 1. – №. 5. – С. 578-583.
17. Eshonqulov S. S. et al. The effectiveness of explained the content of the subject of hybridization to students in school lessons //Экономика и социум. – 2024. – №. 3-1 (118). – С. 163-168.
18. Musurmonovich F. S. Dorivor mavrakning bioekologiyasining o'ziga xos xususiyatlari //Nazariy va amaliy fanlardagi ustuvor islohotlar va zamonaviy ta'limning innovatsion yo'nalishlari. – 2024. – Т. 1. – №. 5. – С. 571-577.